

«هو»

حقوق بین الملل و تطبیقی کار

آرتورو برونستین

ترجمه و تحقیق

دکتر سعیدرضا ابدی

عضو هیئت علمی دانشکده حقوق

دانشگاه شهید بهشتی

اصلی عباسی

پژوهش گر حقوق بین الملل

چاپ نخست - بهار ۱۳۹۳

انتشارات دراک

کد کتاب: ۳۱۶

برونستین، آرتورو Bronstein, Arturo S

حقوق بین الملل و تطبیقی کار / آرتورو برونستین؛ ترجمه و تحقیق سعیدرضا ابدی، اصلی عباسی. تهران: دراک، ۱۳۹۳، ۲۷۸ ص.

ISBN: 978-964-2888-52-8

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا:

عنوان اصلی: International and comparative labour law: current challenges, 2009

کار - - قوانین و مقررات بین المللی

ابدی، سعیدرضا، ۱۳۴۲ - مترجم

عباسی، اصلی، ۱۳۵۲ - مترجم

۲۴۴/۰۱

۱۳۹۳ ع/ب/۵/۴۷

۳۴۳۶۰۶۵

کتابخانه ملی ایران

انتشارات دراک

حقوق بین الملل و تطبیقی کار

دکتر سعیدرضا ابدی - اصلی عباسی

چاپ نخست: بهار ۱۳۹۳

شماره: ۵۰۰ نسخه

بها: ۲۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۸۸۸-۵۲-۸

حق چاپ محفوظ و مخصوص انتشارات دراک است

دفتر پخش شهرستان ها و سفارش:

ساختمان دفتر مرکزی، طبقه چهارم،

واحد ۱۴

تلفن: ۸۸۵۱۹۰۹۱ (شش خط)

دفتر مرکزی: تهران، خیابان دکتر شریعتی،

ضلع جنوب غربی پل سیدخندان، خیابان

میرمطهری، ساختمان ۱۱۰، طبقه سوم، واحد ۱۲

تلفن: ۸۸۵۱۹۰۹۱، دورنویس: ۸۸۷۳۲۱۹۲

جایگاه پخش و فروش تهران: شمال غربی پل سیدخندان - خیابان آرسباران - پایین تر از فرهنگ سرا،

کوچه عطار - کوچه چلچله - پلاک ۲۶ - همکف: تلفن: ۲۲۸۱۷۰۷۷، ۲۲۸۱۷۰۷۷

www.derakpub.com

info@derakpub.com

shams@derakpub.com

فهرست تحلیلی عنوان‌ها

۸	مقدمه‌ی مترجمین
۱۰	پیشگفتار نویسنده
۱۳	فصل اول - حقوق کار در نقطه‌ی عطف
۱۳	خاستگاه حقوق کار و تأثیرات آن
۱۷	منابع حقوق کار
۱۷	- قانون اساسی
۱۸	- قوانین موضوعه
۱۸	- توافق‌نامه‌های جمعی
۲۰	- حقوق بین‌الملل
۲۱	- رویه‌ی قضایی
۲۲	الگوی حقوق کار از سال ۱۹۴۵ تا ۱۹۷۵
۲۴	روابط کاری استاندارد
۲۶	تحولات جهانی و پیدایش الگوی جدید کار
۲۷	گفتمان انعطاف‌پذیری نیروی کار و گسترش استخدام نامتعارف
۳۵	رقابت بین‌المللی
۳۹	پایان جنگ سرد
۴۱	بحران‌های کنونی در حقوق کار
۵۳	فصل دوم - چه کسی تحت حمایت حقوق کار قرار دارد؟
۵۳	حقوق کار و اقتصاد غیررسمی
۵۵	به سوی تعریفی حقوقی از «اقتصاد غیررسمی»
۵۹	موضوعات مرتبط با خط‌مشی دولت
۶۵	کار غیرمتعارف - از عدم پذیرش تا تلفیق در قانون کار
۷۴	کارگران مستقل و وابسته و تمرکززدایی از روابط استخدامی
۹۲	روابط استخدامی پنهان
۹۵	تمرکززدایی تولید و تأثیر آن بر نیروی کار و روابط استخدامی - کارفرما کیست؟
۱۰۳	چالش‌های برون‌سپاری برای حقوق کار

فصل سوم - امنیت شغلی	۱۰۹
..... اخراج غیرمنصفانه: موضوعی بحث‌برانگیز	۱۰۹
..... استثنائات روزافزون حمایت در قبال اخراج غیرمنصفانه	۱۱۸
..... محدودیت‌های حاکم بر سوءاستفاده از قراردادهای استخدامی با مدت معین	۱۲۱
..... راه حل‌های حقوقی جبران خسارت ناشی از اخراج منصفانه تا چه حد مؤثر هستند؟	۱۲۶
..... اخطار دادن و تضمین‌های رویه‌ای	۱۲۷
..... رجوع و توسل به مراجع ذیصلاح	۱۲۸
فصل چهارم - تجارت جهانی و حقوق کار	۱۳۵
..... آیا کار زیر استاندارد، نوعی مزیت نسبی قانونی است؟	۱۳۵
..... استراتژی‌هایی جهت بررسی رابطه‌ی بین تجارت جهانی و حقوق کار	۱۴۴
..... قواعد بین‌المللی و فراملی	۱۴۴
..... هماهنگ‌سازی	۱۴۸
..... شرط اجتماعی: از WTO تا ILO	۱۴۹
..... اعلامیه‌ی اصول و حقوق بنیادین کار، (ILO)، ۱۹۹۸	۱۵۲
..... مقررات مرتبط با کار مندرج در توافق‌نامه‌های تجاری دوجانبه و چندجانبه	۱۶۰
..... توافق‌نامه‌ی همکاری کاری آمریکای شمالی (NAALC)	۱۶۱
..... توافق‌نامه‌ی تجارت آزاد ایالات متحده‌ی آمریکا، آمریکای مرکزی و جمهوری دومینیک	۱۶۷
..... (DR-CAFTA)	۱۶۷
..... سایر توافق‌نامه‌های قاره‌ی آمریکا	۱۶۹
..... شروط اجتماعی یک‌جانبه: نظام فراگیر اولویت‌ها	۱۶۹
..... توافق‌نامه‌ی دوجانبه‌ی مواد خام نساجی ایالات متحده‌ی آمریکا - کامبوج	۱۷۲
..... مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها (CSR)	۱۷۵
..... نظام‌نامه‌های رفتاری شرکت‌ها	۱۷۸
..... توافق‌نامه‌های چارچوبی	۱۷۹
..... استانداردهای مسئولیت اجتماعی سازمان‌های غیردولتی (NGOs)	۱۸۶
..... استانداردهای سازمان بین‌المللی استانداردسازی (ISO)	۱۸۹
..... طرف‌داران و منتقدان ابتکار مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها (CSR)	۱۹۰

فصل پنجم - «تبعیت از قانون و حقوق بنیادین فرد: نوعی هم‌زیستی مشکل آفرین در

محیط کار»	۱۹۱
حقوق بشر و حقوق مبهم کارگران	۱۹۱
تبعیض جنسی	۲۰۱
دستمزد برابر	۲۰۳
استثنائات قاعده‌ی دستمزد برابر	۲۰۹
برخورد برابر با زنان و مردان	۲۱۰
دستیابی به مشاغل خاص	۲۱۰
بارداری	۲۱۵
کار شبانه، کار زیرزمینی و دیگر مشاغل ممنوعه برای زنان	۲۱۶
تبعیض نژادی	۲۲۱
عقاید مذهبی	۲۲۸
دیگر اشکال تبعیض	۲۳۵
مسئولیت‌های خانوادگی	۲۳۸
مزاحمت جنسی	۲۴۱
سن	۲۴۵
معلولیت	۲۴۹
وضعیت سلامت و بیماری ایدز	۲۵۲
خط‌مشی جبران بی‌عدالتی‌های گذشته (یا اقدام مثبت)	۲۵۵
حمایت از حریم خصوصی	۲۶۱
نظارت ویدئویی و تلفنی	۲۷۰
آزادی افکار و بیان	۲۷۷
فصل ششم - چشم‌اندازهای منطقه‌ای	۲۸۱
اتحادیه‌ی اروپا	۲۸۱
پیدایش حقوق کار فرا - ملی	۲۸۱
تأثیر آرای خاص دیوان دادگستری اروپا (ECJ) بر روابط کارگر - کارفرما در اتحادیه‌ی اروپا	۲۹۹
حقوق کار در کشورهای کمونیست سابق	۳۰۵
حقوق کار و دوران گذار	۳۰۹

۳۱۴	گفتمان اجتماعی در کشورهای کمونیست سابق
۳۱۹	آمریکای لاتین
۳۱۹	توسعه‌ی حقوق کار در آمریکای لاتین
۳۲۶	دموکراسی، آزادسازی اقتصادی و اصلاحات قانون کار
۳۳۵	آسیا و کشورهای حوزه‌ی اقیانوس آرام
۳۳۶	مدل استرالیایی روابط کارگر - کارفرما
۳۳۹	اصلاحات عمده‌ی قوانین کار در نیوزیلند
۳۴۳	چالش‌های مدل‌های سنتی کار در ژاپن
۳۴۷	توسعه‌های اخیر در سرتاسر آسیا و کشورهای حوزه‌ی اقیانوس آرام
۳۴۹	آفریقای جنوبی
۳۴۹	حقوق کار و روابط کارگر - کارفرما در دوران آپارتاید
۳۵۴	اصلاحات پس از آپارتاید و قانون روابط کارگر - کارفرما
۳۶۳	قاعده‌مندسازی شرایط کار
۳۶۶	تبعیض و اخراج غیرمنصفانه
۳۶۹	بازتعریف روابط استخدامی
۳۷۲	مدلی برای کشورهای جنوب آفریقا
۳۷۵	فصل هفتم - اظهارات پایانی

مقدمه‌ی مترجمین

هدف حقوق کار، ایجاد موازنه میان قدرت مدیریت و حقوق کارگران در روابط استخدامی است. در دهه‌ی نخست قرن بیست و یکم، شاهد آن هستیم که حقوق کار تلاش دارد با تقویت اقدامات جمعی، زمینه را برای مداخله‌ی مؤثر اتحادیه‌های کارگری جهت تضمین حقوق کارگران فراهم آورد، تلاشی که در عرصه‌ی رقابت بین‌المللی با چالش شدیدی مواجه شده است. این شاخه از حقوق، با هدف تضمین منافع جمعی و فردی کارگران، مسیر ناهمواری را طی کرده است و اکنون، در مواجهه با ارزش‌ها و ضدارزش‌های نوپدید اقتصاد جهانی، بسیاری از قابلیت‌های پیشین آن رنگ تردید به خود گرفته‌اند، به گونه‌ای که این سؤال، ذهن هر اندیشمندی در حوزه‌ی حقوق کار را به خود مشغول می‌دارد که آیا حقوق کار، مقابله با چالش‌ها را تاب خواهد آورد و یا به ابزاری ناکارآمد و شعارگونه مبدل خواهد شد؟

حقوق کار از چه منابعی برآمده است و به چه سمتی گرایش دارد؟ کمونیسم و دوران پسا - کمونیسم چه تأثیری بر پیشرفت یا پسرفت حقوق کار داشته است؟ چگونه می‌توان میان قوانین حمایتی ملی و ضرورت‌های بازار جهانی انطباق ایجاد کرد؟ آیا ابزارهای کلاسیک حمایت از زنان و کودکان در روابط کاری تبعیض‌آمیز، در مواجهه با فرصت‌ها و چالش‌های جهانی‌سازی، می‌توانند نقش کارآمدی ایفا کنند؟ در عرصه‌ی کشورهای مختلف و در صحنه‌ی منطقه‌ای، چه استراتژی‌هایی برای مقابله با عدم توازن میان مدیریت و نیروی کار پیش‌بینی شده است؟ حقوق کار به ضرورت رعایت حقوق بشر، چه واکنشی نشان داده است؟ آیا روندی که تاکنون، حقوق کار پشت سر گذاشته است، نویدبخش است یا مأیوس‌کننده؟ آیا به آینده‌ی حقوق کار در روند حمایت از کارگران، به‌عنوان آسیب‌پذیرترین طبقه‌ی جامعه در قبال امواج جهانی‌سازی، می‌توان امیدوار بود؟

کلیه‌ی سؤالات فوق، در کتابی که پیش روی دارید، جواب مستدل خود را می‌یابند. آرتورو برونستین، نویسنده‌ی کتاب، با تکیه بر تجربه‌ی ژرف خود در حیطه‌ی حقوق

بین‌الملل و تطبیقی کار، از جمله فعالیت تخصصی به‌عنوان مشاور حقوقی بین‌المللی در کشورهایمانند اکراین، رومانی، اسلواکی و ریاست سابق انجمن بین‌المللی حقوق کار و تأمین اجتماعی توانسته است اثری جامع و آکادمیک فراهم آورد که در آن، مهم‌ترین موضوعات حقوق کار به تفصیل بررسی شده است. در این کتاب که در سال ۲۰۰۹ از سوی سازمان بین‌المللی کار منتشر شده نویسنده، با تدقیق و تأمل در دستاوردهای منطقه‌ای حقوق کار و اسناد بین‌المللی مرتبط، تصویری کامل از حقوق کار ارائه می‌دهد، به گونه‌ای که مطالعه‌ی این کتاب، علاوه بر محققان و دانشجویان، برای سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان سطوح ملی و بین‌المللی نیز مفید فایده خواهد بود.

توأم با نگارش اثری وزین و جامع در زمینه‌ی حقوق بین‌الملل و تطبیقی کار به قلم توانمند نویسنده، مترجمین نیز علاوه بر ترجمه‌ی دقیق و علمی، حاصل اندیشه و تحقیق خود در زمینه‌های مرتبط را به‌صورت زیرنویس به کتاب افزوده‌اند تا در چارچوب ترجمه - تحقیق، خوانندگان بتوانند به راه‌آوردی شفاف و برداشتی موثق از مطالب کتاب دست یابند. همچنین، مترجمین، منابع متعددی را جهت مطالعه‌ی تفصیلی موضوعات مرتبط معرفی کرده‌اند تا بدین طریق، با پیگیری منابع مذکور، مسیری بدیع در تحقیقات و تفکرات آتی محققان علاقمند پدید آید. امید است که گامی هدفمند در مسیر اعتلای دانش حقوق کار برداشته باشیم.

اصلی عباسی
پژوهش‌گر دوره‌ی دکتری حقوق بین‌الملل

دکتر سعید رضا ابندی
عضو هیئت علمی
دانشکده‌ی حقوق بین‌الملل
دانشگاه شهید بهشتی

پیشگفتار نویسنده

حدود سی سال قبل، برداشت عموم بر این بود که حقوق کار بخشی از نظام فراگیر عدالت اجتماعی است و به همین دلیل در مفهوم دموکراسی صنعتی عمیقاً ریشه دوانده است. در آن مقطع، ما قاطعانه متقاعد شده بودیم که رفاه اقتصادی استمرار خواهد یافت، دولت برابری اجتماعی را همچنان در صدر اولویت‌های خود حفظ خواهد کرد، همواره برای اشخاصی که خواهان کار هستند، شغل وجود خواهد داشت، و دستمزد مشاغل افزایش خواهد یافت. این استدلال، ناگزیر ما را به این استنتاج رساند که سرنوشت حقوق کار این است که تقریباً به شیوه‌ی لایه‌های زمین توسعه یابد: تحولات قانون‌گذاری کار به صورت لایه‌هایی از حقوق جدید و مستحکم‌تر به لایه‌های حقوق موجود که پیش از این می‌پنداشتیم کارگران به طور کامل به آنها دست یافته‌اند و به همین دلیل غیر قابل لغو و قطعی هستند، اضافه شده‌اند.

به نظر می‌رسد ضرورتی به اضافه کردن این امر نباشد که از آن زمان به بعد، جهان تغییرات زیادی یافته و تکامل حقوق کار، انتظارات ما را برآورده نکرده است. بالعکس، این نکته غیر قابل انکار است که در آغاز قرن بیست و یکم، حقوق کار خود را در بحران عمیقی یافته و با چالش‌هایی جدی مواجه گشته است.^(۱)

علیرغم چنین مشکلاتی، باز هم دلایلی وجود دارد که ما را آنسبت به آینده‌ی حقوق کار دلگرم می‌سازد. گرایش روزافزونی نه تنها به دفاع از حقوق کار، بلکه به حمایت از پیشرفت اجتماعی ایجاد گردید که در قرن بیستم فراگیر شد. افزون بر آن، در سه دهه‌ی گذشته، گفتمان اجتماعی، آزادی اجتماعات و دیگر حقوق اتحادیه‌های کارگری، بی‌هیچ تردیدی، بیشتر از آن‌که دچار پسروی شود، در غالب مناطق جهان، حرکت رو به جلو

۱- توضیح مترجم: دموکراسی صنعتی یا دموکراسی کارگری، ترتیبی است که از طریق آن، کارگران در فرآیند تصمیم‌گیری و تسهیم مسئولیت و قدرت در محیط کار مشارکت می‌کنند. این اصطلاح نخستین بار توسط پیر-ژوزف پرودون، نویسنده‌ی فرانسوی کتاب «مالکیت چیست؟» در دهه ۱۸۴۰ برای توصیف رویای دموکراسی در محیط‌های کاری به کار برده شد.

۲- توضیح مترجم: منعطف‌سازی، جهانی‌سازی و خصوصی‌سازی از مهم‌ترین چالش‌های مؤثر بر روابط کاری در قرن بیست و یکم به‌شمار می‌روند. عوامل مذکور منجر به بروز نوعی فردگرایی و جمع‌زدایی از روابط کاری شده‌اند که نتیجه‌ی بدیهی آن، محروم شدن کارگران از حمایت‌هایی است که قبلاً از این، از طریق نهادهای جمعی مانند اتحادیه‌های کارگری از آن برخوردار بودند. فردی‌سازی حقوق کار در مفهوم مضیق‌تر «حقوق استخدامی»، بسیاری از کارگران را از حیطه‌ی شمول حقوق کار خارج ساخته است. جهت کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه به کتاب گریس جیمز و نیکول باسی، «خانواده‌ها، مراقبت و کار با دستمزد: به چالش کشیدن حقوق کار در قرن بیست و یکم»، انتشارات ادوارد الگار، ۲۰۱۱ و مقاله‌ی کاترین استون، «منعطف‌سازی، جهانی‌سازی و خصوصی‌سازی»، مجله‌ی حقوقی آسگود، قابل دسترسی در وب سایت <http://www.ohlj.eu> مراجعه نمایید.

داشته و تأثیر نژادپرستی بر حقوق کار اکنون محو گشته است. همچنین، در حوزه‌ی حمایت از حقوق بنیادین افراد در محیط‌های کاری نیز، همانند جامعه، پیشرفت‌هایی حاصل شده است.

این کتاب، اثر مهمی است در حوزه‌ی تحلیل تطبیقی حقوق کار، که توأم با مروری کامل بر موضوعات مهم، از منظر حقوق بین‌الملل و تطبیقی، پیشینه‌ی دستاوردهای اخیر را ارائه می‌نماید. همچنین، این کتاب ایده‌هایی را جهت ایجاد نوعی موازنه‌ی پویا و نوین به منظور تطبیق با تکامل حقوق کار در قرن ۲۱ و طرحی متشکل از راه حل‌های عملی در قبال چالش‌های کنونی ارائه می‌کند.

نویسنده‌ی این کتاب، آقای آرنورو برونستین، دبیر کل انجمن بین‌المللی حقوق کار و تأمین اجتماعی و مشاور ارشد سابق سیاست‌گذاری حقوق کار در اداره‌ی بین‌المللی کار می‌باشد. این مطالعه مستند به مقالاتی است که به وسیله‌ی پروفسور یل بنیامین (آفریقای جنوبی)، شان کنی (استرالیا)، مری کرنیش (کانادا) و سر باب هیل (انگلیس) انجام شده است و نویسنده و اداره‌ی بین‌المللی کار (ILO) مراتب قدردانی خود را از آنان ابراز می‌دارد.^(۱) همچنین، این کتاب بر مبنای شماری از مهم‌ترین گزارش‌های ارائه‌شده به هفدهمین و هجدهمین اجلاس جهانی حقوق کار و تأمین اجتماعی که به ترتیب در مونته ویدئو (۲۰۰۳) و در پاریس (۲۰۰۶) برگزار شد، تهیه شده است و در نتیجه، استمرار سنت دیرینه‌ی همکاری میان سازمان بین‌المللی کار (ILO) و انجمن بین‌المللی حقوق کار و تأمین اجتماعی می‌باشد. ما همچنین از نویسندگان این گزارش‌ها قدردانی می‌نماییم.^(۲)

جوزیه کاسال

ریاست بخش گفتمان اجتماعی، حقوق کار و مدیریت کار

پروفسور کازو سوگونو

ریاست انجمن بین‌المللی حقوق کار و تأمین اجتماعی

۱- آثار مذکور پیرامون موضوعات ذیل ارائه شده‌اند:

یل بنیامین، چالش اصلاح قانون کار در آفریقای جنوبی؛

شان کنی، گرایش‌های حقوق کار در منطقه‌ی آسیا و حوزه‌ی اقیانوس آرام؛

مری کرنیش، تأمین عدالت پایدار حقوق بشر برای کارگران؛

باب هیل، قوانین کار در روند جهانی‌سازی؛ با قدردانی از نویسنده و ناشر اثر هیل تحت عنوان «قوانین کار و تجارت جهانی»، آکسفورد، انتشارات هارت، ۲۰۰۵، که این مقاله بر مبنای آن نگاشته شده است.

۲- به ویژه از نویسندگان گزارش‌های عمومی: پروفسور فرانکو ولادس دل ره، «قانون کار و حقوق بنیادین کارگران»، مونته ویدئو، ۲۰۰۳، پروفسور لانس کوما، «آزادسازی تجارت و حقوق کار»، پاریس، ۲۰۰۶ و پروفسور رافائل ده لوکا تاماجو و پروفسور آدالبرت پرولی، «حقوق کار و تمرکززدایی تولید»، پاریس، ۲۰۰۶ قدردانی می‌گردد.